



Funkční styl řečnický

Matěj Vačkář

Řečnický styl

- rétorický styl, persvazivní styl
- hlavní funkcí je zaujmout a přesvědčit auditorium pomocí zvolených jaz. prostředků a argumentů racionální (logické) i citové povahy
- Tím, že ř.s. (a rétorika jako obor, který se jím zabývá) těsně souvisí s politickým, kulturním a náboženským vývojem společnosti, přitahovaly k sobě mnohostranný zájem již od dob antiky.
- Klasická rétorika vypracovala předpoklady pro studium řečnického projevu od fáze vyhledávání témat a argumentů (inventio) k jejich uspořádání v řeči (dispositio), stylizaci, tj. volbu jazykových prostředků (elocutio), až po pamětní osvojení písemně vypracované předlohy (memoria) a způsob podání, přednesu (pronuntiatio), který zahrnuje složku zvukovou, gestickou a mimickou.



Komunikační hledisko

- Komunikáty, kterými chce mluvčí příjemce přesvědčit (tj. ovlivnit jeho myšlení) a získat, poučit a zároveň ho zaujmout nebo i pobavit – to vše řadíme funkčnímu stylu řečnickému
- Snaha zapůsobit na příjemce a převést je na svojí stranu může vést až k manipulaci

Struktura

- I. Úvod
 - I. Oslovení posluchačů, získání sympatií
 - II. Vytčení tématu, stanovení cíle řeči
 - III. Přehledné rozvržení řeči
- II. Stať
 - I. Rozvedení myšlenek, odůvodnění pravdivosti
 - II. Uvedení možných námitek, jejich vyvrácení
 - III. Vyzdvižení hlavních tvrzení jako dokázaných
- III. Závěr
 - I. Stručné shrnutí závěrů
 - II. Působení na cit posluchačů
 - III. Poděkování za pozornost



Jazykové prostředky

- Spisovný jazyk, samozřejmě s výjimkou třeba na promoci či svatbě (možné expresivní výrazy)
- Prostředky uměleckého stylu: obraznost
- Kulturními frázemi: ex post=dodatečně aj.
- Kontaktové (5. pád jednotného čísla a 1. a 2. pád čísla množného)
- Dramatické prvky: kontrasty, gradace
- Zvyšující účinnost: citace výroků známých osobností – rčení, přísloví, přišel jsem, viděl jsem, zvítězil jsem (Caesar), řečnické otázky, zvolací věty, opakování



Osobnost řečníka

Může se stát řečníkem kdokoli?

Faktory ovlivňující celkové vyznění projevu:

- úsměv
- přátelské chování
- humor
- oblečení, celkové vzezření
- vystupování
- gestikulace, mimika
- tréma

Typy rétorických projevů:

- Politické: politický projev
- Soudní: řeč obhájce, roznesení rozsudku soudce
- odborné (naučné):
- náboženské (duchovní)
- příležitostné





1. Politický projev

- Oficiální a určené širšímu publiku
- Mají poučit příjemce, přesvědčit o správnosti a získat na jeho stranu
- Řečník hodnotí stav společnosti, přičemž se snaží ukázat na zápory svých oponentů a ukazuje, jakým směrem by se společnost měla ubírat
- Řečník se snaží přesvědčivě argumentovat a tím ovlivnit posluchače
- Struktura:
 - Úvod – Řečník nastíní důležitost projevu, vytýčí téma,
 - Jádra – řečník rozvede myšlenku, nastíní možné protiargumenty a hned je vyvrací,
 - Závěru – řečník shrne důležité myšlenky svého projevu a zvýrazní jeho žádoucí vyznění
- Typické jazykové projevy: ve snaze přiblížit se voličům, může mluvčí odstoupit od spisovnosti. Více zabarvená slova, oblíbené sportovní a válečné metafory. Časté i slogany (krátká heslovitá vyjádření – konec dinosaurů v politice..)

2. Oslavný projev

- Patří mezi příležitostné projevy
- Pronášeny při oslavách významných událostí a slouží právě k navození slavnostní atmosféry
- Řečník buď připomíná významné události nebo zdůrazňuje zásluhy a úspěchy význačné osobnosti
- Struktura: Jedná se o kratší projevy, jejichž hlavním tématem je důvod celé oslavy. Struktura může být tedy daná historií firmy/školy nebo profesním životopisem osobnosti
- Typické jazykové projevy: Výběr prostředků souvisí se situací. Oficiální projevy neutrální až knižní, naopak důvěrnější vztah mezi účastníky komunikace může vést k hovorovým výrazům

3. Přípitek

- Opět patří mezi příležitostné projevy
- Přípitek zahajuje tyto slavnostní akce
- Struktura: Řeč mívá oslavný charakter. Po oslovení hostů řečník připomene, při jaké příležitosti se sešli. Možnost předejít přílišné oficiálnosti různými humornými vsuvkami
- Typické jazykové prostředky: Řečník ve snaze navodit příjemnou atmosféru se může odklánět od spisovného jazyka a přes užití hovorového může zajít až k nespisovné češtině





4. Řeč obhájce

- Patří mezi soudní projevy. Ty jsou pevně spjaty s prostředím i profesí řečníka
- Projevy součástí soudního řízení a jejich průběh pevně dán zákonem
- Mluvčí se snaží příjemce, tedy soudce, přesvědčit o nevině svého klienta
- Struktura: Projevu předchází důkladná příprava. Autor nejprve rozhodne, jak bude dál postupovat. V úvodu většinou obhájce představí problém a v závěru zdůrazní fakta, která mají pomoc klientovi
- Typické jazykové prostředky: V českém prostředí projevy věcné, mluvčí se vyhýbá zbytečné expresivitě. Vyjadřování důsledně spisovné. Ve vyjádření se objevují slova či slovní spojení, která jsou typická pro právní prostředí



5. Prezentace

- Organizované představení nějaké myšlenky, projektu či výrobku
- Patří mezi projevy naučné – jde o moderní formu odborného referátu, je obohaceno o vizuální či multimediální prvky (grafy, fotografie)
- V komerční prezentaci – řečník nechce jenom informovat, ale i přesvědčit o přednostech a výhodách nabízeného výrobku či nápadu
 - Taková prezentace pak může obsahovat i prvky manipulace
- Struktura: daná cílem, ke kterému řečník směřuje. Dobré začínat otázkou, hned to posluchače zaujme.
 - Vždy ale důležité třeba hned v důvodu říct, co chceme prezentovat a proč
 - Prezentující musí být připraven zodpovídat potom případné otázky
- Typické jazykové prostředky: Řečník přímo oslovuje příjemce, časté tedy jistotní částice (určitě vás napadne,..)
 - Řečník se snaží zapůsobit celým svým zjevem, takže kromě vyřčeného sdělené důležité i oblečení, přiměřené pohybování se a vhodná gestikulace